

การกำหนดแนวแบ่ง เขตภูมิภาคระหว่างภาคกลางและภาคเหนือ

นางสาวสุนีย์ แจ่มแจ่มจิตต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภูมิศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-901-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016265

i 10305671

DETERMINATION OF THE REGIONAL DIVISION LINE BETWEEN
THE CENTRAL AND THE NORTHERN REGIONS

MISS SUNEI JANGJAMJITT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Geography

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-901-6

สุนีย์ แจ่มแจ่มจิตต์ : การกำหนดแนวแบ่ง เขตภูมิภาคระหว่างภาคกลางและภาคเหนือ
 (DETERMINATION OF THE REGIONAL DIVISION LINE BETWEEN THE CENTRAL AND
 THE NORTHERN REGIONS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ศรีสอาด ตั้งประเสริฐ, 110 หน้า.
 ISBN 974-577-901-6

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเกณฑ์ในการตัดสินใจ กลุ่มจังหวัด 8 จังหวัด ซึ่งสำนักงาน
 คณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดให้เป็นภูมิภาคภาคเหนือตอนล่าง แต่คณะกรรมการ
 ภูมิศาสตร์แห่งชาติกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของภาคกลางนั้น (ยกเว้น จังหวัดอุตรดิตถ์) สมควรจัดอยู่ในภาคใด
 การศึกษามี 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกทำการกำหนดลักษณะที่ทำให้ภาคเหนือและภาคกลาง (ไม่รวมบริเวณที่เป็น
 ปัญหาหรือบริเวณภาคเหนือตอนล่าง) มีความแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จำแนกประเภท
 (Discriminant Analysis) เพื่อสร้างแบบจำลองที่แสดงความแตกต่างของภาคทั้งสอง ได้แก่ แบบ
 จำลองทางกายภาพและแบบจำลองทางเศรษฐกิจสังคม ขั้นตอนที่สองได้แก่การนำเอาแบบจำลองทั้งสองทดสอบ
 กับจังหวัดในบริเวณที่เป็นปัญหาเพื่อกำหนดว่าจังหวัดใดควรจัดอยู่ในภาคใด

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าทางด้านกายภาพของภาคเหนือและภาคกลางมีความแตกต่างกันมากในด้าน
 อุณหภูมิเฉลี่ยรายปี ร้อยละของพื้นที่ปลูกข้าวต่อพื้นที่เกษตรกรรมและร้อยละของพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่
 เกษตรกรรม โดยภาคกลางมีค่าตัวแปรเหล่านี้สูงกว่าทั้งหมด ซึ่งแสดงว่าเมื่อเทียบกับภาคเหนือแล้ว
 ภาคกลาง เป็นภูมิภาคที่มีอุณหภูมิสูงกว่า และมีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบต่ำเหมาะสำหรับการปลูกข้าว
 และการชลประทาน ทางด้านเศรษฐกิจสังคม ลักษณะที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดคือ ภาคกลางมีสัดส่วนประชากร
 นอกการเกษตร และมีอัตราเพิ่มประชากรที่สูงกว่าภาคเหนือ

เมื่อนำเอาแบบจำลองมาใช้ในการกำหนดภูมิภาคให้กับจังหวัดทั้ง 8 แห่งในบริเวณภาคเหนือตอน
 ล่าง พบว่า ภูมิภาคแบบจำลองทางกายภาพตรงกับภูมิภาคของคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ คือ
 ทุกจังหวัดยกเว้นอุตรดิตถ์ จัดอยู่ในภาคกลาง แต่สำหรับภูมิภาคแบบจำลองทาง เศรษฐกิจสังคมทุกจังหวัด
 กลับถูกจัดอยู่ในภาคเหนือ ยกเว้นกำแพงเพชร นครสวรรค์และอุทัยธานี

นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าค่าจำแนกกลุ่มของจังหวัดทั้ง 8 นี้ มีค่าที่ค่อนข้างห่างจากค่าจำแนก
 กลุ่มของกลุ่มจังหวัดในภาคเหนือและภาคกลาง งานวิจัยนี้สรุปได้ว่า จังหวัดทั้ง 8 นี้ เป็นภูมิภาคที่มีลักษณะ
 ต่างต่างจากภาคเหนือและภาคกลาง การที่จะเรียกแยกเป็น "ภาคเหนือตอนล่าง" หรือ "ภาคกลางตอนบน"
 เป็นที่ยอมรับได้ทั้งสองอย่างอาจกล่าวได้ว่าการแบ่งภูมิภาคตามแบบของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
 เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและตามแบบของคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ มีความเหมาะสมทั้งสองแบบ

ภาควิชา ..... ภูมิศาสตร์
 สาขาวิชา ..... ภูมิศาสตร์
 ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติ ..... สุนีย์ แจ่มแจ่มจิตต์
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... รศ.ศรีสอาด ตั้งประเสริฐ
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

SUNEE JANGJAMJITT : DETERMINATION OF REGIONAL DIVISION LINE BETWEEN THE CENTRAL AND THE NORTHERN REGIONS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SRISARD TANGPRASERT, M.A. 110 pp. ISBN 974-577-901-6

The objective of this research is to determine the appropriate classification for those eight provinces designated as the lower Northern Region by the National Economic and Social Development Board (NESDB) but classified by the National Geography Board as belonging to the Central Region. The study has two steps. First, discriminant analysis is used to determine the differential characteristics between the Northern and the Central Region and also to create physical and socio-economic models. Second, these two models are used as a test to determine whether the eight provinces should be classified as part of the Northern or Central Region.

This research has determined the principal differential physical characteristics between the Central and the Northern Region which constituted: mean annual temperature, percentage of rice cultivation area and percentage of irrigated land. For all the three variables, the Central Region shows higher figures revealing its warmer and relatively flat terrain. Socio-economically, the two regions differ in that the Central Region has a higher population growth rate than the North, and in the North, a greater percentage of the region's population is engaged in agriculture.

In applying the physical model to the eight provinces being considered in this research, it was found that all except Uttaradit belong to the Central Region, as determined by the National Geography Board. However, in applying the socio-economic regional model, all are in the Northern Region except Kamphaeng Phet, Nakhon Sawan and Uthai Thani, which are in the Central Region.

It is remarkable that the discriminant scores of the eight provinces differ from those of the provinces of both the Northern and the Central Regions. In summary; the eight provinces comprise a region that does not have the same physical and socio-economic characteristics as either the Northern or the Central Region. In the view of the NESDB and the National Geography Board, this region may rightly be called "the lower part of the Northern Region" or "the upper part of the Central Region."

ภาควิชา ..... ภูมิศาสตร์
 สาขาวิชา ..... ภูมิศาสตร์
 ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต ..... *สุนีย์ จางจามจิตต์*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *สรวิศ ทังprasert*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

ฉ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง
จากรองศาสตราจารย์ศรีสอาด ตั้งประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่
ได้สละเวลาให้คำแนะนำ ปรึกษาและให้ข้อคิดเห็นต่างๆ ในการวิจัย จึงขอ
กราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาภูมิศาสตร์ที่ได้ถ่ายทอด
ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณคุณจิรวรรณ จิระกรศิริ
และเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้คำแนะนำและให้กำลังใจกับผู้วิจัยตลอดมา คุณอังคณา
อานวยสิทธิโชค ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านการพิมพ์ และคุณสามารถ บ็อกตั้ง
ที่ให้คำปรึกษาด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่ให้ความห่วงใยและ
สนับสนุนผู้วิจัยในทุกๆ ด้านตลอดเวลา จนสำเร็จการศึกษา

สุนีย์ แจ่มแจ่มจิตต์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนที่	ช
สารบัญแผนภาพ	ฅ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 ขอบเขตการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.4 สมมติฐานของการวิจัย	6
1.5 นิยามศัพท์	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2. แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับภูมิภาค	9
2.2 ความแตกต่างระหว่างภาค	12
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งภูมิภาค ...	14
3. วิธีการดำเนินการวิจัย	17
3.1 การคัดเลือกตัวแปร	18
3.2 การวิเคราะห์จำแนกประเภท	21
3.3 กำหนดกลุ่มจังหวัดในบริเวณภาคกลางและ ภาคเหนือ	25
3.4 พิจารณาเปรียบเทียบภูมิภาคทางกายภาพ และภูมิภาคทางเศรษฐกิจสังคม	26
3.5 พิจารณาเปรียบเทียบภูมิภาคที่ได้กับภูมิภาค ซึ่งกำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและกำหนด โดยคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ	26
4. พื้นที่ศึกษา	27
4.1 สภาพทางภูมิศาสตร์	27
4.2 สมรรถนะที่ดิน	32
4.3 การใช้ที่ดิน	35
4.4 การชลประทาน	36
4.5 ประชากร	37
4.6 สภาพเศรษฐกิจ	38

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.7	โครงสร้างทางสังคม	39
4.8	โครงสร้างด้านสาธารณูปโภคและ สาธารณูปการ	41
5.	ผลการวิจัย	42
5.1	การจำแนกภูมิภาคโดยใช้ตัวแปร ทางด้านกายภาพ	42
5.2	การจำแนกภูมิภาคโดยใช้ตัวแปร ทางด้านเศรษฐกิจสังคม	52
5.3	ภูมิภาคที่ได้จากแบบจำลองทางด้านกายภาพ และภูมิภาคที่ได้จากแบบจำลองทางด้าน เศรษฐกิจสังคม	62
5.4	เปรียบเทียบภูมิภาคแบบจำลองกับภูมิภาคที่ กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและกำหนด โดยคณะกรรมการภูมิศาสตร์	72
6.	บทสรุปและข้อคิดเห็น	77
6.1	แบบจำลองภูมิภาคทางกายภาพ	78
6.2	แบบจำลองภูมิภาคทางเศรษฐกิจสังคม ...	79
6.3	ผลงานวิจัยและข้อคิดเห็นในการแบ่งภูมิภาค	80
	บรรณานุกรม	82

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ก.	89
ภาคผนวก ข.	98
ภาคผนวก ค.	106
ประวัติผู้เขียน	110

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1.1 เปรียบเทียบการแบ่งภูมิภาคของสำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
และคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ..... 3

5.1 ลำดับที่การเข้าสมการของตัวแปรทาง
ด้านกายภาพ 43

5.2 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่เข้าไปในสมการ ... 45

5.3 ค่าสถิติต่างๆ ที่ใช้ในการตัดสินใจของสมการ .. 48

5.4 ผลการจำแนกภาคเหนือและภาคกลางของสมการ
จำแนกประเภท (D₁) 49

5.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล
ทางด้านกายภาพในภาคเหนือและภาคกลาง ... 51

5.6 ค่า Univariate F ratio 52

5.7 ลำดับที่การเข้าสมการของตัวแปรทางด้าน
เศรษฐกิจสังคม 53

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
5.8 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่เข้าไปในสมการ ...	55
5.9 ค่าสถิติต่างๆ ที่ใช้ในการตัดสินใจของสมการ ..	58
5.10 ผลการจำแนกภาคเหนือและภาคกลางของสมการ จำแนกประเภท (D_2)	59
5.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล ทางด้านเศรษฐกิจสังคมในภาคเหนือ และภาคกลาง	61
5.12 ค่า Univariate F ratio	62
5.13 ค่าจำแนกกลุ่มของแต่ละจังหวัด	63
5.14 ค่าจำแนกกลุ่มของแต่ละจังหวัด	66
5.15 เปรียบเทียบแบบจำลองภูมิภาคทางกายภาพและ เศรษฐกิจสังคม	71

สารบัญแผนที่

หน้า

แผนที่

4.1	เขตการปกครอง	28
4.2	ลักษณะภูมิประเทศ	29
4.3	ลักษณะพื้นผิว	31
4.4	ปริมาณฝนเฉลี่ยรายปี	33
4.5	อุณหภูมิเฉลี่ยรายปี	34
5.1	แบบจำลองภูมิภาคทางกายภาพ	65
5.2	แบบจำลองภูมิภาคทางเศรษฐกิจสังคม	68
5.3	เปรียบเทียบแบบจำลองภูมิภาคทางกายภาพ ...	74
5.4	เปรียบเทียบแบบจำลองภูมิภาคทาง เศรษฐกิจสังคม.....	75

สารบัญแผนภาพ

.

หน้า

แผนภาพ

2.1	ชนิดของภูมิภาค	11
-----	----------------------	----